

Zjednej mi právo, Bože, buď mým obhájcem před bezbožným národem, zachraň mě před lstivým a podlým člověkem! Žalm 43:1 (B21)

„Nyní toto praví Hospodin, tvůj stvořitel, Jákobe, tvůrce tvůj, Izraeli: „Neboj se, já jsem tě vykoupil, povolal jsem tě tvým jménem, jsi můj. Půjdeš-li přes vody, já budu s tebou, půjdeš-li přes řeky, nestrhne tě proud, půjdeš-li ohněm, nespálíš se, plamen tě nepopálí. Neboť já Hospodin jsem tvůj Bůh, Svátý Izraele, tvůj spasitel. Jako výkupné jsem dal za tebe Egypt, Kúš a Sebu dal jsem místo tebe. Protože jsi v očích mých tak drahý, vzácný, protože jsem si tě zamiloval, dám za tebe mnohé lidi a národy za tvůj život.

Neboj se, já budu s tebou. Tvé potomstvo přivedu od východu, shromáždím tě od západu. Severu poručím: ‚Vydej!‘ a jihu: ‚Nezadržuj!‘ Přiveď mé syny zdaleka a mé dcery od končin země, každého, kdo se nazývá mým jménem a koho jsem stvořil ke své slávě, koho jsem vytvořil a učinil.“ (Izajáš 43,1-7)

„Když uvidíte, že Jeruzalém obkličují vojska, tu poznáte, že se přiblížila jeho zkáza. Tehdy ti, kdo jsou v Judsku, ať uprchnou do hor, kteří jsou v Jeruzalémě, ať z něho odejdou, a kteří jsou po venkově, ať do něho nevcházejí, poněvadž jsou to dny odplaty, v nichž se má naplnit vše, co je psáno. Běda těhotným a kojícím v oněch dnech! Neboť bude veliké soužení na zemi a hněv proti tomuto lidu. Padnou ostřím meče, budou jako zajatci odvedeni mezi všechny národy, po Jeruzalému budou šlapat pohané, dokud se jejich čas neskončí. Budou znamení na slunci, měsíci a hvězdách a na zemi úzkost národů, bezradných, kam se podít před řevem valícího se moře. Lidé budou zírát strachem a očekáváním toho, co přichází na celý svět. Neboť mocnosti nebeské se zachvějí. A tehdy uzří Syna člověka přicházet v oblaku s mocí a velikou slávou. Když se toto začne dít, napřimte se a zvedněte hlavy, neboť vaše vykoupení je blízko.“ (Lukášovo evangelium 21:20-28)

„S Kristem jste byli ve křtu pohřbeni a spolu s ním také vzkříšeni vírou v Boha, jenž ho svou mocí vzkřísil z mrtvých. Když jste ještě byli mrtvi ve svých vinách a duchovně neobřezáni, probudil nás k životu spolu s ním a všechny viny nám odpustil. Vymazal dlužní úpis, jehož ustanovení svědčila proti nám, a zcela jej zrušil tím, že jej přibil na kříž. Tak odzbrojil a veřejně odhalil každou mocnost i sílu a slavil nad nimi vítězství.“ (Koloským 2:12-15)

Big deal! Vykoupení

Proč nás zajímá vykoupení člověka, celého národa a snad i islandských ledovců a přecházíme vysokou cenu rajčat, mrkve a kedlubnů? Protože některé věci přežijeme - myslím tu zeleninu - ale stav našeho lidství je na pováženou. Bez vykoupení tu dlouho nebudeme.

Sledujeme příběh starého Izraele a na něm se pokoušíme porozumět sobě samým. Čteme knihu proroka Izajáše. Oproti textům minulé neděle jsme asi o dvě stovky let dále. Dějiny se obrátily jiným směrem a když už nebyli ani Asyřané a ani Babylón, který zničil Jeruzalém (586 před Kristem), Izrael se za perského krále Kýra vrací z Babylóna a jiných končin světa domů. A v téhle chvíli slyší slova vyznání lásky od Hospodina a v něm mimo jiné toto: „*Neboť já Hospodin jsem tvůj Bůh, Svátý Izraele, tvůj spasitel. Jako výkupné jsem dal za tebe Egypt, Kúš a Sebu dal jsem místo tebe. Protože jsi v očích mých tak drahý, vzácný, protože jsem si tě zamiloval, dám za tebe mnohé lidi a národy za tvůj život.*“ (Izajáš 43,3n).

Myslíme teď na sebe, na člověka tady a teď. Sestry a bratři, jsme Kristovi, původem pohané, ale platí o nás to, co napsal apoštol Pavel Titovi, jako souhrn zdravého učení: „*On se za nás obětoval,*

aby nás vykoupil ze všeho hříchu a posvětil za svůj vlastní lid, horlivý v dobrých skutcích.“ (dopis Titovi 2:14). Jsme také vykoupeni.

Výkupné? A proč? Protože náš lidský život má svou hodnotu. Dovolte mi ilustraci z Izraelských dějin: Na prahu společného života svého lidu, ještě na poušti, nařídil Pán Bůh zvláštní ustanovení, které stanovilo hodnotu Božího člověka: „*Když budeš pořizovat soupis Izraelců povoláných do služby, dá každý při sčítání výkupné Hospodinu za svůj život, aby je při sčítání nestihla nenadálá pohroma. Toto dá každý, kdo přejde mezi povolané do služby: půl šekelu podle váhy určené svatyní; šekel je dvacet zrn.*“¹ Cena člověka je tu jasně stanovena. Opět, nikoli pro obchod s Bohem, ale pro vědomí hodnoty, se kterou se nedá jen tak nakládat. Člověka nesmíme podceňovat a ani přeceňovat. Chudý či bohatý, každý přinesl půl šekelu ve stříbře a postavil se do počtu vysvobozených, kteří smí sloužit Hospodinu a dosáhnout podílu na smíření s Bohem i s lidmi.

Zdaleka se tím nedá vyjádřit skutečná cena člověka. Žalmista později zpívá: „*Nikdo nevykoupí ani bratra, není schopen vyplatit Bohu sám sebe. Výkupné za lidský život je tak velké, že se každý musí provždy zřít toho, že by natrvalo, neustále žil a nedočkal se zkázy.*“ (Žalm 49:10) Jinými slovy: I když neznáme skutečnou cenu lidského života, tak má člověk znát alespoň zlomek té ceny.²

Nejedná se tedy o tržní cenu. Ale všechno se už léta v církvi tlačí k obchodnímu chápání. Ale nechme se natlačit do tržního pojetí! Je to jinak: Je to jako vhodný dárek svému blízkému, zlomek hodnoty, kterou si jej vážíte. A tahle cena je v každém snítku květiny, v každé pralince, kterou přinesete své milované. I když nedovedeme a ani nemůžeme složit celou cenu blízkého člověka, jehož si vážíme, přesto si máme takové důležité zlomky ceny vzájemně přinášet. V každé vhodné chvíli, tím spíše, když sčítáme roky svého života.

Výkupné? Výkupné za lid Boží? Zdá se podle Izajáše, že protihodnotou za existenci Izraele mají být celá lidská společenství Egypta, Kúše (to je Habeš - dnešní Etiopie či Somálsko) a Seby (Sába byla někde v Etiopii a nebo Jemenu). Je to opravdu tak? V historickém pohledu to má svoje vysvětlení. Perský Kýros dal svobodu Izraeli, ale pohltil jmenované země.³

Ale v obecném principu je takové chápání doslova strašné! Jedni nahoru, druzí palec dolů. A také to zní strašně: Jde přece o africká kmenová společenství, která byla tehdy a dnes pořád ještě ohrožená suchem a zájmem velmocí! Dnes by se určitě tenhle kousek textu Izajáše zařadil do nevhodných řečí, které by vyškrtli citlivostní čtenáři, jacísi novodobí cenzoři starých textů.⁴

¹ „Když budeš pořizovat soupis Izraelců povoláných do služby, dá každý při sčítání výkupné Hospodinu za svůj život, aby je při sčítání nestihla nenadálá pohroma. Toto dá každý, kdo přejde mezi povolané do služby: půl šekelu podle váhy určené svatyní; šekel je dvacet zrn. Tato půlka šekelu je oběť pozdvihování pro Hospodina. Každý, kdo přejde mezi povolané do služby, od dvacetiletých výše, odvede Hospodinu oběť pozdvihování. Bohatý nebude dávat více a nemajetný nedá méně než půl šekelu, když se bude odvádět Hospodinu oběť pozdvihování na vykonání smířících obřadů za vaše životy. Vezmeš od Izraelců obnos na smířící oběti a věnuješ jej na službu při stanu setkávání. To bude pro Izraelce jako připomínka před Hospodinem, když se za vás budou vykonávat smířící obřady.“ (Exodus 30:12-16)

² Ten, kdo někoho zabil, ten nesmí hodnotu života vyplatit v penězích. Nejde to: „Vrah zaslouží smrt. Za jeho život nepřijímejte výkupné; musí zemřít. Ani za toho, kdo se uchýlil do útočištného města, nepřijímejte výkupné, chtěl-li by se vrátit domů dříve, než zemře nejvyšší kněz. (Numeri 35:31n, B21)

³ Jsou tu dva výrazy *ta.chat* (náhrada či výměna ve 43:3n) a *ko.pher* (výkupné ve 43:3)

⁴ Počkejte, až se vrhnou na Bibli! <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/citlivostni-ctenari-literatura/r~93a1b9d4c71211edba63ac1f6b220ee8/>

Nemůžeme výkupné, náhradu za Izrael ovlivnit, ale přijmout tohle obchodní chápání a radovat se nad tímhle kšeftem, to může jen člověk bez citu. Kdybychom zůstali u toho kšeftu a chápali to jako nacionalistický handl - ten za onoho, národ za národ - tak to by bylo doslova strašné.

Ale Pán Bůh nechce, abychom se nad tím radovali a považovali to za odpovídající výměnný obchod. Pán Bůh chce, aby si Izrael vážil své hodnoty, a aby docenil jeho lásku. Národy Maghrebu, Mašreku či Afrického rohu jsou stejně tak Boží, jako Izrael. Jenže Bůh miluje svůj lid. Za ním půjde jako za prvním. Jej si vyvolil. A máme to tak každý, i já. Jsou nám lidé vzácní a nejvzácnější. Stejně byste nevyměnili svého partnera a nebo partnerku. Jiné ženy bych nevyměnil za tu svou, ba odmítl bych je, protože ta moje je jediná.

Výkupné? A komu? Izraelské či naše vykoupení není kšeftem říší, které argumentují svými nezpochybnitelnými nároky. Dnes podobné řeči slyšíme zejména ze strany velmocí. To je ale nesmysl! Lidé či celé národy přece vůči Bohu žádné nároky mít nemohou. Pán Bůh tedy výkupným neuspokojoval ani starověkého Kýra, který ovládl celou tehdy známou zemi. Má jen zájem na ochraně své dcery izraelské, kterou si zamiloval.

A naprosto jistě nešlo o jakési vnitřní výkupné, jímž by se usmiřoval hněv Hospodinův. Dovedete si představit, co je to za Boha, kterého by zklidnila jen oběť nějakých národů či později jeho vlastního syna? Já bych s takovým Bohem nechtěl nic mít.

A už vůbec to není vykoupení, jímž by se platilo d'áblu, který by si nás jinak - podle čertovské ekonomiky vzal s sebou do svého pekla. Jenže on žádné pohledávky vůči nám či Bohu nemá a také nemá žádné peklo! To není jeho zařízení...

Výkupné vyjadřuje cenu života, naši hodnotu, kterou si máme znova spočítat a uvědomit. S níž máme žít, o níž máme mluvit a podle ní jednat.⁵

Vykoupení? Jistě tušíte že směřuji k tomu vykoupení, které zahrnuje nás všechny. Podobně jako Koloské, kterým patřil čtený kousek dopisu čtený v úvodu. Jak mu máme rozumět? Šlo v tom velkém vykoupení o nějaký obchod? Kdo tu obchoduje? Kdo je plátce a kdo příjemce? Byla krev jakési platidlo, silná měna?

Odpovězte si sami. Já si pomáhám jedním příběhem ze Staré smlouvy: Moábská žena Rút se nabídla svému příbuznému Bóazovi. Chtěla žít a jak se píše, byla to znamenitá žena. Bóaz se do ní zřejmě zamiloval. Ale tak jednoduše se to v efratském Betlémě dělat nedalo. Bóaz věděl, že je ještě jeden bližší příbuzný, tak mu s rozechvělým srdcem dal přednost. Před obecním soudem dal toto podání: *„Noemi, která se vrátila z Moábských polí, chce prodat díl pole, který patřil našemu bratru Elimelekovi.“* Tak před svědky předložil nabídku onomu příbuznému: *„Řekl jsem si, že ti to dám na vědomí a vybidnu tě, abys jej koupil v přítomnosti těch, kteří tu zasedají, před staršími mého lidu. Chceš-li použít svého práva k vykoupení, tedy jej vykup, nechceš-li, oznam mi to. Vím, že kromě tebe není bližšího zastávce. Já jsem po tobě.“* On odpověděl: *„Vykoupím jej.“* A teď ten rozhodující okamžik: *„Bóaz řekl: „V den, kdy koupíš od Noemi pole, kupuješ je i od moábské Rút, ženy po zemřelém, se závazkem zachovat jméno zemřelého v jeho dědictví.“* A finále: *„Tu řekl zastávce: „Nemohu je vykoupit pro sebe, aniž bych zničil vlastní dědictví. Použij pro sebe mého výkupního práva;*

⁵ Opět odkaz k Exodu 30:11-16

já vykoupit nemohu.“ (4:3-6) Bóaz pak radostně oznámil, že je tedy vykupitelem Rút i všeho jejího majetku. A vstoupil do vztahu se svou milovanou...

Příběh mne učí, že ve vykoupení nejde o obchod, ale o vztah, závazek a odpovědnost. To vše pone-se určitě vydání, stojí to hodně, někdy celý život, jak říká Ježíš v evangeliu: „*Kdo chce být mezi vámi první, buď otrokem všech. Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.*“ (Markovo evangelium 10:44n) A Ježíš investoval celý svůj život, splatil všechny dluhy a to vykoupení znamená, že dal vše do životů těch, kteří byli vykoupe-ni. Dal jim svůj chléb, tělo a vlil do žil svou krev. A učedníkům naznačuje, že se něco podobného očekává od nich. A tak ti vykoupení zase vykupují jiné.⁶

Tenhle týden jsem poslouchal v Českém rozhlasu podcast islandského spisovatele. Jmenuje se „O času a vodě“ A tak jsem přemýšlel o vykoupení ještě šířeji. Zmínil jsem národy Maghrebu, Mašreku a Afrického rohu. Mluvil jsem o suchu, které je ničí. A nejen je. Jak tedy vykoupíte planetu Zemi? Komu dáte peníze za mizející vodu. Jak se vykoupí lidstvo, ze své necitlivosti, hříchu mrhání a sa-mozřejmě spotřeby? Tím, že nějaké národy odepíše? A zahubí? Tak to dělají diktátoři. To ale není žádné vykoupení. To je oddalování skutečného řešení a veliký hřích.

Vykoupení! Ano! A tady se učím, co znamená to vykoupení v Ježíši Kristu. Není to nějaký Big deal. Takže vykoupení není žádnou platbou Ježíše, jako našeho sponzora, směřovanou na boží účty ve věci splátky našich dluhů - a Bůh je v klidu. A není to ani platba ďábelskému exekutorovi. Je to investice do budoucnosti, která napravuje šílené hříchy minulosti, je to vklad do vztahu k Bohu a k lidem. Jsme vykoupeni a tak vykupujeme svět tím, že investujeme do budoucnosti. V tom případě vody do pochopení světa, do změn a technologií na úsporné zacházení s vodou.⁷ Obětujeme sami sebe, vykupujeme druhé, protože jsme sami vykoupeni.

A tady se hodí ta Izajášova slova. Nemávejme rukou nad lidským životem, že je už na tolik věcí pozdě. Že takový svět je a nejde s tím nic dělat. Teď se moc hodí vědět, že Hospodin je stvořitel, tvoří a stále formuje. A tak se díky vykoupeným může objevit nějaké řešení, když budou vykupovat tenhle svět.

⁶ Viz Koloským 4:5 a Efezským 5:16

⁷ Proměny vody v čase. Andri Snaer Magnason: O času a vodě https://plus.rozhlas.cz/promeny-vody-v-case-andri-snaer-magnason-o-casu-a-vode-8937552?fbclid=IwAR09cOLKdpK-90Lar2_0r8wvUPJclzNimWPvKJK84boyf4Jvi-DIHOruHk